

ใบความรู้ เรื่อง งานประดิษฐ์เอกลักษณ์ไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ประดิษฐ์งานตามวิถีไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง งานประดิษฐ์เอกลักษณ์ไทย
รายวิชา การงานอาชีพ รหัสวิชา ง๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

งานประดิษฐ์เอกลักษณ์ไทย

งานประดิษฐ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย เป็นการบ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของคนไทยในอดีต เป็นผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของคนไทยตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ทำขึ้นเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและโอกาสพิเศษ เป็นผลงานที่ประณีตเป็นมรดกแขนงหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นไทย เพราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความสวยงาม ความวิจิตร และคุณค่าทางศิลปะที่ไม่มีชาติใดในโลกเหมือน เช่น การประดิษฐ์ภาชนะใส่อาหารจากใบตอง การแกะสลัก ผักและผลไม้ การร้อยมาลัย งานประดิษฐ์เหล่านี้เป็นงานที่ใช้ฝีมือ ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา และที่สำคัญการนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์จะช่วยให้งานประดิษฐ์มีคุณค่าและมีราคายิ่งขึ้นจึงควรอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหาย

ประเภทของงานประดิษฐ์เอกลักษณ์ไทย

ผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยที่เราสามารถพบเห็นอยู่ทั่วไป แบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ งานดอกไม้สด งานใบตอง งานแกะสลัก งานเครื่องปั้นดินเผา งานจักสาน

งานดอกไม้สด

งานดอกไม้สด เป็นผลงานที่ได้จากการใช้ดอกไม้สดมาร้อย เพื่อมอบเป็นของขวัญหรือของที่ระลึกในงานต่างๆ เช่น มาลัย พานพุ่ม ช่อดอกไม้ งานดอกไม้สดมีความผูกพันและสำคัญยิ่งกัับวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชสำนัก เพราะไม่ใช่เพียงความสวยงามตระการตาเท่านั้น หากยังสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง วัฒนธรรมอันดีงาม และความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง และเป็นที่ยอมรับของชาวโลกต่อไป

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/aDCi6ZEUf๗๑asCtg๖>

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/DPpJ๑CbgQPHoAkn๐b>

งานใบตอง

งานใบตอง เป็นผลงานที่ได้จากการนำใบตองมาตัดเย็บและประกอบรูปร่างรูปทรงต่างๆ แล้วนำมาบรรจุอาหาร หรือประดับตกแต่งเพื่อใช้ในงานพิธีต่างๆ เช่น กระถาง บายศรี

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/eDKzb2b2NU8Ekumz57>

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/gVjgdTa1WKFiguwQ7>

งานแกะสลัก

การแกะสลัก หมายถึง การนำวัสดุต่างๆ มาเปลี่ยนแปลงรูปทรงโดยใช้เครื่องมือแกะหรือขุดวัสดุ เพื่อนำเอาส่วนของวัสดุที่ไม่ต้องการออกจากชิ้นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดรูปทรงหรือลวดลายสวยงามตาม ความต้องการบนวัสดุนั้น

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/GWzb5๑YUetkRNJcs๙>

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/u๑vnitqwqujrrD๑๗>

งานเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ภาชนะและเครื่องมือที่ทำจากดินเป็นรูปทรงต่างๆ อาจจะเป็นดินเหนียว ดินขาว หรือดินชนิดต่างๆ นำมาปั้นเป็นรูปสัตว์หรือสิ่งของต่างๆ ตามต้องการ เช่น แจกัน ถ้วยชาม แล้วนำไปเคลือบหรือไม่เคลือบก็ได้ หลังจากนั้นจึงนำไปเผาเตาเผา

เครื่องปั้นดินเผานั้นเกิดขึ้นได้ เนื่องจากความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ ซึ่งแต่เดิมทำขึ้นเพื่อเป็นภาชนะใส่อาหารและน้ำ ต่อมามนุษย์ก็พัฒนาเครื่องปั้นดินเผาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และประโยชน์ใช้สอยของเครื่องปั้นดินเผาก็เพิ่มขึ้นตามลำดับเช่นกัน

ปัจจุบันการทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นที่สนใจอย่างแพร่หลาย มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำเครื่องปั้นดินเผาเกิดขึ้นหลายแห่ง ส่วนหน่วยงานรัฐบาลที่ช่วยส่งเสริม ค้นคว้าและวิจัย ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและศูนย์วิจัยเครื่องปั้นดินเผา

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/dvdPrM&Zgck๒Cwy๗A>

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/WkdBQXKcAUPrs๒xE๗>

งานจักสาน

งานจักสาน คือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย เป็นผลงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากฝีมือ ความคิด ภูมิปัญญาของชาวบ้าน ด้วยวิธีการสอดขัดและสานของวัสดุที่เป็นเส้น ซึ่งประดิษฐ์มาเพื่อประโยชน์ใช้สอย ในชีวิตประจำวันภายในครอบครัว เช่น ตะกร้า กระจาด กระบุง กระติบข้าว ลอบ ไซ หมวก เสื่อ มีลักษณะรูปทรงแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศ วัสดุอุปกรณ์ คตินิยม และอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆ วัสดุที่นิยมนำมาจักสานส่วนใหญ่เป็นวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น หวาย ไม้ไผ่ ใบลาน ใบเตย เชือกกล้วย ก้านมะพร้าว ผักตบชวา ฟาง กก กระจุต เมื่อมนุษย์ได้มีการดำเนินชีวิตด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ มนุษย์จึงรู้จักพัฒนาเครื่องจักสานให้เหมาะสมกับการใช้สอยขึ้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และความทนทาน จากการที่มนุษย์รู้จักการใช้ยางพาราขึงมาทาหรือยาเพิ่มมิให้เกิดรอยร้าว ซึ่งทำให้มีผลสองอย่างคือ ความคงทนถาวร และประโยชน์ใช้สอยเพิ่มเติมคือ การนำไปใส่น้ำ การใช้ภูมิปัญญาดังกล่าวมีมาตั้งแต่ครั้งสุโขทัยหรืออาจจะก่อนหน้านั้น

ปัจจุบันเครื่องจักสานได้พัฒนาไปมาก มีการประดิษฐ์คิดค้นทำให้ได้รูปแบบต่างๆ เช่น การนำผักตบชวามาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ เป็นของชำร่วยกระเป๋าทือ

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/N๗LXNE๓QPHBKsd๗๙>

ที่มา: <https://images.app.goo.gl/mz๕HnTeKKFDGNiZHA>

ใบความรู้ เรื่อง งานดอกไม้สด
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ประดิษฐ์งานตามวิถีไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง งานดอกไม้สด
รายวิชา การงานอาชีพ รหัสวิชา ง๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

งานดอกไม้สด เป็นผลงานที่ได้จากการใช้ดอกไม้สดมาร้อย เพื่อมอบเป็นของขวัญหรือของที่ระลึกในงานต่างๆ เช่น มาลัย พานพุ่ม ช่อดอกไม้ งานดอกไม้สดมีความผูกพันและสำคัญยิ่งกัับวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชสำนัก เพราะไม่ใช่เพียงความสวยงาม งดงามตระการตาเท่านั้น หากยังสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง วัฒนธรรมอันดีงาม และความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง และเป็นที่ยอมรับของชาวโลกต่อไป

งานดอกไม้แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

ที่มา : <https://images.app.goo.gl/zJih7qdEnjCYuPcP7>

๑. พานพุ่ม – การตกแต่งดอกไม้ ใบไม้ กลีบดอกไม้ กลีบใบไม้ หรือส่วนอื่นๆของพืช ให้มีรูปทรงพุ่มที่ต้องการอยู่บนพานอย่างสวยงาม ซึ่งรูปทรงพุ่มนี้มีที่มาจากรูปทรงของดอกบัว

พานพุ่มสามารถนำไปใช้ได้หลายโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานมงคล หรืองานอวมงคล เช่น พานไหว้ครู พานบูชาพระ พานตั้งประดับ ฯลฯ ในอดีตพานพุ่มยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก การใช้ดอกไม้เพื่อเป็นพุทธบูชาจึงใช้ดอกบัว

ต่อมาในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ งานดอกไม้ใบตองมีความรุ่งเรืองมาก มีการประดิษฐ์ดอกไม้เพื่อใช้ในพระพุทธศาสนา และพระราชพิธีต่างๆ จึงได้มีการประดิษฐ์พานพุ่มขึ้นเพื่อใช้ในพิธีทางศาสนา

ประโยชน์ของพานพุ่มและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ปัจจุบันการจัดพานพุ่มนิยมนำไปใช้งานในหลายโอกาส ดังนี้)

- ๑.ใช้เป็นเครื่องบูชาในพิธีทางศาสนา
- ๒.ใช้เป็นเครื่องราชสักการะพระบรมราชานุสรณ์ในวันสำคัญของพระมหากษัตริย์
- ๓.ใช้งานไหว้ครู
- ๔.ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น บวงสรวงเทพยดา
- ๕.ใช้ประดับตกแต่งสถานที่เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศแบบไทยๆ

๒.มาลัย – ดอกไม้ประดิษฐ์แบบไทยลักษณะหนึ่ง เป็นศิลปะในการนำดอกไม้ กลีบดอกไม้ ใบไม้ และส่วนต่างๆของดอกไม้ที่ร้อยได้มาร้อยเป็นพวงผสมผสานกันจนเกิดลวดลาย ขึ้นงานทั้งองกาม มาลัยมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่แบบดั้งเดิมจนถึงแบบสมัยใหม่ ซึ่งพัฒนาและดัดแปลงรูปแบบมาจากแบบดั้งเดิม นิยมนำไปใช้ประกอบในงานพิธีการงานประเพณีใหญ่ๆ ศิลปะการร้อยมาลัยนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันสูงค่า เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่แสดงถึงความละเอียดอ่อน ความนุ่มนวล และความคิดสร้างสรรค์ในการเอาวัสดุธรรมชาติมาร้อยเป็นมาลัยให้เกิดงานศิลปะที่น่าภาคภูมิใจ

ประโยชน์ของมัลลย์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. ใช้สำหรับคล้องคอเพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าของงาน เช่น เจ้าบ่าว - เจ้าสาว ในงานพิธีมงคลสมรส ผู้บังคับบัญชา หรืองานเลี้ยงต้อนรับผู้ร่วมงานคนใหม่ หรืองานเลี้ยงส่งผู้ที่จะย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ที่อื่น ถ้าจัดงานเป็นพิธีการ นิยมใช้มัลลย์สองชายสำหรับคล้องคอ เพื่อเป็นการแสดงถึงการให้เกียรติแก่บุคคลนั้นๆ
๒. ใช้สำหรับคล้องคอเพื่อแสดงความยินดีหรือต้อนรับแขก เช่น การต้อนรับแขกจากต่างประเทศ เพื่อเป็นการบ่งบอกหรือแสดงออกถึงความยินดีที่บุคคลนั้นๆได้มาเยี่ยมเยือน
๓. ใช้สำหรับคล้องคอหรือสวมคอเพื่อแสดงความยินดีหรือเป็นเกียรติแก่ผู้มีชัยชนะในการประกวดต่างๆ เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดการแสดง หรือการแข่งขันต่างๆ เช่น การแข่งกีฬา กรีฑา
๔. ใช้สำหรับแขวนหน้ารถหรือแขวนหัวเรือ
๕. ใช้สำหรับคล้องมือ คล้องแขน หรือบูชาพระ
๖. ใช้มอบเพื่อเป็นการขอบคุณแขกที่มาร่วมงาน

๓. เครื่องแขวน - งานเครื่องแขวนดอกไม้สดเป็นงานประดิษฐ์ที่ทำขึ้นเพื่อใช้ในการประดับตกแต่งอาคาร สถานที่ และสิ่งเคารพบูชา มีรูปร่างเป็นช่อเป็นพวงที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการนำดอกไม้เล็กๆ มาเรียงร้อยรวมกันด้วยเส้นด้าย ประดิษฐ์เป็นเส้น ลาย เป็นตาข่ายรูปต่างๆ

๔. งานดอกไม้สดที่ใช้ในงานพิธี - เป็นการใชดอกไม้สดประดิษฐ์เป็นรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้ในงานพิธีต่างๆ เช่น ดอกไม้คลุมไตร ชันหมาก พานของหมั้น พานรดน้ำสังข์ พวงหรีด และช่อดอกไม้

